

CHƯƠNG 1

LỊCH SỬ ĐIỀU TRA DÂN SỐ Ở VIỆT NAM

Trước 1945, các triều đại phong kiến tiến hành kiểm kê dân số, trong đó chỉ tập trung vào việc đếm số dân để nắm số người phải nộp thuế hoặc có thể mộ lính phục vụ cho các cuộc chiến tranh. Do đó các cuộc kiểm kê này không định kỳ và thu thập ít chi tiết. Trong thời kỳ xây dựng Chủ nghĩa Xã hội, hai cuộc Tổng điều tra dân số đã được tiến hành vào tháng 3 năm 1960 và tháng 4 năm 1974 trên phạm vi miền Bắc.

Ngay sau khi nước Việt Nam được thống nhất vào năm 1975, đầu năm 1976 đã tổ chức tổng kiểm kê dân số ở các tỉnh miền Nam để phục vụ bầu cử Quốc Hội của cả nước và sự nghiệp kiến thiết nước nhà.

Cuộc Tổng điều tra dân số đầu tiên thực sự của nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam thống nhất được tiến hành vào tháng 10 năm 1979. Với nguồn lực và khả năng kỹ thuật sẵn có lúc đó, cuộc Tổng điều tra năm 1979 đã cung cấp được những số liệu cơ bản có chất lượng làm nền tảng cho công cuộc phát triển đất nước.

Cuộc Tổng điều tra dân số cả nước lần thứ hai được coi là một cuộc Tổng điều tra dân số và nhà ở hiện đại đầu tiên ở nước ta được tiến hành vào tháng 4 năm 1989. Cuộc Tổng điều tra này sử dụng các khái niệm, các kỹ thuật thiết kế và xử lý số liệu đã được quốc tế thừa nhận. Nhiều cá nhân và tổ chức tham gia cuộc Tổng điều tra đã cho rằng đối tượng dân số thường trú của cuộc Tổng điều tra này được thu thập gần như đầy đủ và kết quả có chất lượng cao. Trong thập kỷ sau đó, cuộc Tổng điều tra này đã cung cấp một nguồn số liệu phong phú về nhân khẩu học, xã hội và kinh tế cho nhiều đối tượng sử dụng.

Cuộc Tổng điều tra dân số và nhà ở của cả nước lần thứ ba được tiến hành vào tháng 4 năm 1999. Nhiều đặc trưng của cuộc Tổng điều tra năm 1989 đã được đưa vào thiết kế và chỉ đạo cuộc Tổng điều tra năm 1999. Tuy nhiên, cuộc Tổng điều tra năm 1999 còn bổ sung thêm những câu hỏi mới và mở rộng nội dung điều tra, nhất là nội dung nhà ở, để cung cấp được những số liệu toàn diện và chi tiết hơn.

Hai cuộc Tổng điều tra 1989 và 1999 có kết hợp điều tra mẫu thu thập thông tin để tính toán các chỉ tiêu đại diện cho các tỉnh thành phố trực thuộc trung ương về mức độ sinh và mức độ chết. Cỡ mẫu của hai cuộc Tổng điều tra nói trên là 5% năm 1989 và 3% năm 1999.

Cuộc Tổng điều tra dân số và nhà ở của cả nước lần thứ tư được tiến hành vào tháng 4 năm 2009. So với các cuộc Tổng điều tra trước đây, cuộc Tổng điều tra 2009 có phạm vi và nội dung rộng hơn. Cuộc Tổng điều tra đã được Đảng và Nhà nước quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo và được nhân dân đồng tình ủng hộ. Tổng điều tra dân số và nhà ở lần này kế thừa và phát huy kinh nghiệm của các cuộc tổng điều tra dân số trước, đặc biệt là của cuộc Tổng điều tra dân số và nhà ở năm 1989 và 1999. Quỹ Dân số Liên hợp quốc (UNFPA) đã hỗ trợ kỹ thuật và tài chính cho một số hoạt động quan trọng của cuộc Tổng điều tra. Đây là lần thứ ba UNFPA hỗ trợ kỹ thuật và tài chính cho Tổng điều tra dân số và nhà ở của Việt Nam tính từ năm 1989.

Có hai chiến lược mới lần đầu tiên được áp dụng ở Việt Nam trong cuộc Tổng điều tra 2009. Đó là, sử dụng cỡ mẫu 15% để mở rộng nội dung điều tra nhằm tính toán một số chỉ tiêu cơ bản đại diện cho cấp huyện và áp dụng công nghệ nhận biết ký tự thông minh nhập tin từ phiếu điều tra nhằm tiết kiệm kinh phí, nâng cao mức độ chính xác và rút ngắn thời gian xử lý số liệu.

